

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Сюн Яхуань

«Мистецтво сопрано як виконавський феномен: національні та мовностильові пріоритети»

подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

Дисертація Сюн Яхуань «Мистецтво сопрано як виконавський феномен: національні та мовностильові пріоритети» є глибоким та концептуально виваженим науковим дослідженням, що має велике значення для музикознавчої науки, вокального мистецтва та методології вивчення міжкультурної взаємодії у сфері академічного співу. Її авторка здійснила комплексний аналіз феномену мистецтва сопрано, розглянувши його історичний, стилістичний і семантичний виміри в контексті європейської та китайської вокальних традицій.

Проблематика дисертаційної праці охоплює широкий спектр питань, що стосуються тембрової персоніфікації високого жіночого голосу, символічного значення вокальних творів європейських композиторів, механізмів інтеграції китайських вокалістів у європейську виконавську школу та вивчення української жіночої співочої традиції.

Актуальність теми зумовлена сучасними процесами глобалізації та інтеркультурної комунікації, які сприяють пошуку нових інтерпретаційних моделей та взаємозбагаченню музичних стилів. Розвиток вокальної техніки, зміни в естетиці академічного співу та зростаюча роль китайських виконавців у світовій оперній сцені викликають потребу у ґрунтовному аналізі взаємовпливу європейської та китайської вокальних шкіл. Авторка вдало окреслює цю проблематику, розглядаючи не лише технічні аспекти

вокального мистецтва, а й культурно-символічний зміст тембрової персоніфікації сопрано в конкретних жанрово-стильових контекстах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні статусу сопрано як семантичного та естетичного феномена, що виходить за межі суто технічного підходу до класифікації голосів.

Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному синтезі, що поєднує музикознавчий аналіз, історичний та культурологічний контексти, а також сучасні методи когнітивної музикології та семіотики. Використання цих методів дозволило авторці не лише описати еволюцію вокального мистецтва, розкрити глибинні механізми сприйняття тембрової персоніфікації та її впливу на художню інтерпретацію вокальних творів, а й запропонувати нові підходи до аналізу вокальної семантики, що безперечно мають важливе значення для подальших досліджень у галузі камерно-вокальної музики.

Дисертація складається з двох Анотацій, Вступу, трьох основних розділів (9 підрозділів), Висновків, Списку використаних джерел (165 покажчик, з них – 74 іноземними мовами) та Додатку (відомості про публікації). Загальний об'єм роботи складає 200 сторінок; з них 164 – основного тексту. Змістовна структура роботи будує логічну та послідовну аргументацію, яка охоплює різні аспекти досліджуваної проблеми.

Перший розділ містить ретельний аналіз історичної генези та еволюції сопрано в європейській музичній традиції, особливості класифікації голосів та специфіку вокального мистецтва Китаю. Дисертантка зіставляє західноєвропейську систему *Fach* із китайськими принципами вокальної диференціації, що ґрунтуються на резонансних характеристиках та артикуляційних особливостях, а також досліджує взаємодію української вокальної школи з китайською вокальною традицією, що є особливо цінним для розуміння міжкультурних процесів у сучасному вокальному мистецтві.

У другому розділі Сюн Яхуань звертається до проблеми символу у музичному виконавстві, аналізуючи семантичні аспекти вокальної лірики в

європейській та китайській музичних культурах. Досліджуючи феномен символу як знакової одиниці музичної семантики, що транслюється через темброві, ритмо-інтонаційні та ладо-гармонічні компоненти музичної фактури, дисертантка простежує перегуки між художніми системами європейського символізму/імпресіонізму та китайською міфопоетичною традицією, що увиразнені у лексичних, мовностильових моделях і семантиці жіночих образів.

Окрему увагу в розділі Сюн Яхуань приділяє творчості українських композиторів, зокрема вокальному циклу ор. 17 Бориса Лятошинського на вірші давньокитайських поетів, що є унікальним прикладом синтезу китайської поетичної традиції з українським музичним мисленням.

Дійсно, використання символів, характерних для китайської поезії («місяць», «вітер», «самотність»), у поєднанні з поліфонічною структурою та складною гармонією створює музичну драматургію, яка визначає оригінальність композиторського мислення Б. Лятошинського. Спектральна палітра високого жіночого сопрано відповідає символічній природі тексту, відображаючи емоційну глибину та філософську концепцію цього твору. І дисертантка логічно підкреслює цю невинновидковість тембрального вибору, як основного засобу виконавської поектики.

У третьому розділі авторка зосереджена на проблемі персоніфікації тембру в композиторському та виконавському стилі, що дозволяє їй простежити еволюцію вокального мистецтва крізь призму індивідуально-стилістичних трансформацій та виконавських інтерпретацій. Аналізуючи «Колискову» ор. 39 Б. Лятошинського, з її специфікою наративного формоутворення, що тяжіє до наскрізної структури з репризною аркою та відкритою фінальною інтонацією, Сюн Яхуань розкриває механізми варіантно-варіаційного розгортання мелодичної лексики, ладо-гармонічної організації та семантичних конотацій тембрової палітри твору.

Представлений аналіз вокального циклу «Настрої» Лесі Дичко на вірші Лесі Українки трактується дисертанткою як стилістична парадигма жіночої

лірики крізь призму тембральної персоніфікації ліричного сопрано, що засвідчує наявність імпресіоністичних та символістських прийомів у поєднанні з фольклорною інтонаційною основою.

Підкреслюючи особливості тембрових і динамічних нюансів у формуванні художнього образу певного циклу, Сюн Яхуань розглядає вокальну партію як елемент психологічного портретування ліричної героїні, а сопранове виконання Юлії Радкевич – як процес розгортання авторської семіотики, що реалізується через темброве моделювання образу, варіативну агогіку та артикуляційну експресію.

Таким чином, дисертантці вдалося розкрити складну систему взаємозв'язків між вокальним стилем, символічною структурою музичних творів і виконавською інтерпретацією.

Звертаючи увагу на особливості тембрової персоніфікації у вокальному мистецтві ХХ століття та її роль у процесі міжкультурної взаємодії, аналіз вокальної спадщини українських композиторів (Я. Степового, В. Косенка, Лесі Дичко), авторка вміло засвідчила наявність виразної тембрової ідентичності, що проявляється у специфіці музично-поетичних образів та їхньому зв'язку з традиційною семантикою народної музики

Попри загальну високоякісність дослідження, деякі аспекти потребують уточнення:

1. Поняття «персоніфікації тембру» у дисертації подається як взаємопов'язане з композиторським задумом та виконавською інтерпретацією. Чи можливе трактування цього поняття в суто виконавській площині?

2. В тексті вказано, що тембр сопрано виконує роль носія символічного змісту. Чи можна сказати, що інші вокальні амплуа, зокрема мецо-сопрано, мають подібні символічні функції в українській камерно-вокальній ліриці?

3. Досліджуючи взаємодію європейської та китайської вокальної традиції, як дисертантка оцінює перспективи розвитку цієї взаємодії у ХХІ столітті? Чи можливий синтез цих традицій у сучасній академічній музиці?

4. Китайська вокальна традиція має власні унікальні технічні та стилістичні особливості, які значно відрізняються від європейської оперної школи. Різниця у звукоутворенні, дикції, фразуванні та інтерпретації може створювати певні труднощі для вокалістів, які прагнуть опанувати європейський вокальний стиль. У зв'язку з цим постає питання: які основні виконавські труднощі виникають у китайських вокалістів при адаптації до європейського вокального стилю?

Поставлена у дисертації Сюн Яхуань проблема ролі співацького голосу пробуджує думку науковців-виконавців до подальшого обговорення мистецтва сопрано (і не тільки!) в їх сучасних репрезентаціях. Вокальне мистецтво різних національних шкіл відзначається унікальними підходами до звукоутворення, тембральної палітри та інтерпретації. Одним із важливих аспектів вибору оперного репертуару є темброва персоніфікація, яка може впливати на відповідність голосу певним ролям та музичним стилям. Водночас у сучасних умовах глобалізації відбувається активне переосмислення традиційних вокальних категорій, що впливає на роль сопрано як у оперному, так і в камерному жанрах. Зважаючи на це, постають актуальні питання на перспективу, породжені сучасною практикою. Наприклад, чи можна розглядати темброву персоніфікацію як ключовий фактор у виборі оперного репертуару для виконавців різних національних шкіл? Як змінюється роль сопрано в сучасній оперній та камерній музиці в умовах глобалізації?

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що представлені результати дослідження мають практичну цінність та можуть бути використані у виконавській діяльності вокалістів, у навчальному процесі при викладанні історії вокального мистецтва, аналізу вокальних творів та музичної інтерпретації. Крім того, надана робота сприяє популяризації українського

камерно-вокального репертуару серед китайських виконавців та інтеграції української музичної спадщини у світовий музичний простір. Що само по собі є значним внеском у розвиток сучасного музикознавства, вокальної педагогіки та міжкультурних досліджень.

Дисертація відзначається високим рівнем наукового аналізу, структурною цілісністю та глибоким розумінням досліджуваної теми. Авторка демонструє високий рівень професійної компетентності, володіє широким спектром наукових методів та володіє мистецтвом інтерпретації вокальної семантики. Наукові публікації за темою дисертації повністю відображають основні положення роботи і не порушують академічної доброчесності.

На підставі викладеного опонентом відгуку можна зробити висновок, що дисертація **«Мистецтво сопрано як виконавський феномен у європейській та китайській музичних традиціях»** подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво є оригінальним, самостійним науково завершеним дослідженням, актуальним для подальших досліджень у галузі вокального мистецтва та міжкультурних студій, яке має наукову новизну й практичну цінність та відповідає нормативним вимогам МОН України, що висуваються до робіт подібного рангу, а його авторка **Сюн Яхуань** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю **«025 – Музичне мистецтво»**.

Кандидат мистецтвознавства, старший викладач
кафедри хорового диригування та академічного співу
Харківської державної академії культури

Гіголаєва-Юрченко В. О.